

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De menselijke maat

door Joke van Saane De auteur is hoogleraar Zingeving en leiderschap aan de Universiteit voor Humanistiek in Utrecht. Zij belicht in deze rubriek maatschappelijke verschijnselen door er net wat anders tegen aan te kijken.

Het is een beetje een buzzword: de menselijke maat. Of het nu gaat over de verhouding tussen overheid en burgers, over technische keuzes in de gezondheidszorg of over internationale bedrijven en hun financiële stromen: we missen de menselijke maat.

Nu kan vrijwel niemand bezwaar hebben tegen oog hebben voor de menselijke maat, maar het is ook niet altijd duidelijk wat daarmee dan precies bedoeld wordt. Staat doelmatigheid voor ons gevoel op gespannen voet met individuele afwegingen? Gaat het over rechtsgelijkheid en redelijkheid? Of missen we onderlinge solidariteit? Of zit er nog iets anders achter de roep om de menselijke maat?

Wat eerst opvalt is dat de menselijke maat vooral gemist wordt door een bepaalde groep mensen. Wie het goed gaat, heeft er weinig last van; wie ploetert des te meer. Het gemis aan menselijke maat lijkt daarmee een uiting te zijn van polarisatie en sociale ongelijkheid. Vaak hangt dit samen met ‘doelgroepdenken’: we worden teruggebracht tot een exemplaar van een soort (toeslagenouder, kansarme jongere, patiënt enzovoort). Een zeker bewustzijn van de toevalligheid van categorieën kan daar al veel bij helpen. Er zijn immers maar weinig objectieve maatstaven om het verschil te maken tussen normaal en afwijkend.

Wat daarna opvalt is dat denken over de menselijke maat een aantal dilemma's naar voren brengt. Zo lijkt meer ruimte voor uitzonderingen de

menselijke maat ten goede te komen. Maar uitzonderingen zetten altijd de solidariteit, en overigens ook de doelmatigheid, onder druk. Dat zijn net zo goed negatieve ervaringen. Te veel ruimte voor verschillen en diversiteit kan daarmee haaks komen te staan op het gevoel van verbinding en sociale cohesie. Een ander dilemma is dat de menselijke maat ervaren wordt als een recht van mensen. In het onderlinge verkeer, zowel tussen mensen onderling als tussen burger en overheid, of tussen patiënten en zorgverleners, is het echter altijd een kwestie van rechten én plichten, van geven en nemen.

Deze dilemma's leiden er gemakkelijk toe dat er geen keuzes worden gemaakt. Vaak goedbedoeld, om niemand te kwetsen of onrecht te doen. Onduidelijkheid en diffuse keuzes geven echter het gevoel van ongrijpbaarheid. Die ongrijpbaarheid en onvoorspelbaarheid dragen meer bij aan het ontbreken van de menselijke maat dan het gegeven dat bepaalde keuzes consequenties hebben. Zolang die consequenties helder en navolgbaar zijn, kunnen mensen dat wel aan. Onaangename keuzes zijn soms niet te vermijden, maar onduidelijkheid is dat wel.

Het samenleven in een democratie is altijd mensenwerk; niet perfect, geen boekhouding die tot op de cent klopt. Het is al mooi als we dat besef delen. Juist dat besef draagt bij aan de menselijke maat.